

Srovnávací analýza severokorejského a jihokorejského politického systému

Sung Chul Yang: The North and South Korean Political Systems. A Comparative Analysis. Seoul Press and Westview Press, Seoul 1994, 983 stran.

Na počátku loňské „korejské krize“ a krátce před úmrtím severokorejského vladaře Kim Ir-sena publikoval jihokorejský politolog, děkan Institutu mírových studií na Kyunghee University v Soulu, prezident Korejské asociace mezinárodních studií, profesor Sung Čul-jang významnou a rozsáhlou studii, zabývající se srovnáváním severokorejského a jihokorejského politického systému, a to pod názvem *The North and South Korean Political Systems*.

Jeho příprava na toto impozantní dílo byla důkladná. Již v roce 1981 vydal v angličtině úvodní studii – *Two Regimes: Kim Il-sung and Park Chung Hee* (Schenkman). Poté se podílel na přípravě sborníku *A Journey to North Korea* (Berkeley, 1983). Kratšími statěmi přispěl rovněž do *Korea-U.S. Relations in a Changing World* (Berkeley, 1990) a do *The Korean Peninsula* (Westview, 1990). Bohužel jen v korejštině vydal své dvě významnější práce: *Studie severokorejské politiky* (Pakjong-sa, 1993); *Jihokorejský stát: studie nejvyšších byrokratických elit, 1948–1993* (Jangjongkak, 1994).

Podle slov předmluvy pracoval profesor Sung Čul-jang na publikaci *The North and South Korean Political Systems* již od roku 1986 a rozsáhlý doprovodný materiál svědčí o tom, že oněch zmíněných osm let opravdu nezahálel. Připojil ke své knize 22 map, na nichž podrobně zachytil nejen historický vývoj korejských států a jejich administrativy, ale také lokalizoval tradiční vojenskostrategické oblasti Korejského poloostrova. Více než sto přehledů nejrůznějších statistických údajů je souhrnem nejdůležitějších informací o obou korejských státech, jsou zde zařazeny i genealogie dynastií a texty ústav obou korejských států. Velmi kvalitně je zpracován též poznámkový aparát, jenž svědčí o autorově obecné politologické orientaci, nezapře jeho vztah k Iowa State University (jakož i k University of New Castle upon Tyne), ale především nás seznamuje s rozsáhlou publikační činností jihokorejských politologů, která je naší odborné veřejnosti díky jazykové bariéře prakticky neznámá.

Práce je rozdělena do pěti hlavních kapitol, které mají následující názvy:

- 1) Korejské politické dědictví (tradice),
- 2) Současný stav,
- 3) Severokorejský politický systém: totalitní politický pořádek,
- 4) Jihokorejský politický systém: demokratizovaný politický pořádek,
- 5) Kritické závěry a nové problémy.

Připojena je ještě úvahová kapitola Severní a Jižní Korea jako dvě živé politické laboratoře (s. 833–860) a již zmíněný rozsáhlý „appendix“ (s. 861–933). Také na šestadvaceti stranách zpracovaný indexový slovníček je dobrou studijní pomůckou.

Za nepřiliš atraktivními, „nežurnalistickými“ názvy jednotlivých kapitol se skrývá vynikající soubor dat a jejich podrobná analýza, přísné komparativní metoda bádání a dostatek odvahy i intuice k vyslovování různých hypotéz.

První část knihy začíná velmi stručným „historickým přehledem“ (s. 3–11), jenž je vlastně odkazem na dějiny korejských dynastií. Je doložen mapami, které označují teritoria působnosti různých vladařských rodů, a také bibliografickou poznámkou, upozorňující na nejnovější práce o korejských dějinách. Mezi nimi stojí za zmínku práce profesora korejských národních dějin Ki-baik Lee: *A New History of Korea*. Není sice právě nejnovější, ale s ohledem na její anglický překlad je asi nejpřístupnější (Iljokak, 1984).

Avšak hned další, tj. druhá kapitola, věnovaná korejské politické kultuře a politické tradici, je pro evropsky vzdělaného čtenáře důležitá. Autor zde postupně analyzuje klasic-

kou politologickou terminologii, která je pro korejskou politickou kulturu nepřipadná, a snaží se definovat v rozsáhlém kontextu takové pojmy, jako je autorita a autoritářství, struktura moci (podmíněná charakteristickým vztahem k pozemkovému vlastnictví), kontrolní mechanismy politiky, společenské třídy, centralistická byrokracie, politická dlouhověkost, občansko-vojenská rivalita, státní náboženství, extrémní levičáctví, pacifismus a masová politická kultura (včetně teorie konsenzu a konfliktu vykládané na příkladech palácových převratů, vojenských spiknutí, ozbrojených vzpour, rolnických rebelií a masových povstání, odporu proti cizí nadvládě a okupaci). Lingvistickou analýzou sebraného materiálu a srovnáváním vybraných historických událostí překonává jednu z nejobtížnějších bariér obdobných studií, totiž rozdílnosti v chápání a interpretacích základních politologických pojmů, které obvykle vedou k podezírání z evropocentrismu či z regio-centrismu. Také autorovo pojednání o korejském nacionalismu (obsahujícím nacionalismus zemský, kulturní a politický, stejně jako protijaponské resentimenty) je svou objektivitou mimořádné a mezi korejskými autory ojedinělé.

Deskriptivní, ale neméně užitečná je i kapitola o současné politické situaci na Korejském poloostrově, která se soustřeďuje zejména na problém rozdělení země a na rozdílné ideologické koncepte obou režimů.

Zcela zásadní jsou kapitoly o severokorejských a jihokorejských politických systémech (s. 219–545), které tvoří nejzávažnější část celé práce. V této souvislosti bychom se měli zamyslet nad autorovou otázkou, zda skutečně je KLR jen totalitním státem, zda právě s ohledem na v knize prezentovanou korejskou politickou tradici nelze mussoliniovskou terminologii používat jinde a jinak, anebo zda Korejská republika, dnes neuvěřitelně prosperující a rychle se rozvíjející, podléhající jedné z iluzí teorie růstu, je skutečně nejlepším příkladem demokratických politických pořádků.

V obou případech autor velmi detailně analyzuje politické elity a jejich vývoj, jejich úlohu jako aktérů politických procesů, možnosti jejich reprodukce, transformace a kontra-produkce. Zabývá se povahou politického prostředí, v němž tyto elity působí, a všimá si dvou charakteristických fenoménů korejské politiky: vzniku a povahy Kim Ir-senovy osobní moci (na severu) a krize legitimacy politické elity (na jihu). Obě tyto části jsou doloženy velkým množstvím nejrůznějších údajů (asi padesáti různými tabulkami), z nichž je možné čerpat velmi podrobné informace o povaze zejména severokorejského režimu.

Na tyto souvislosti upozorňují právě proto, že často absurdní okázalost severokorejského režimu svádí k jednoduchým žurnalistickým označením (antihodnocením), která však z hlediska vědeckých zkoumání nemají žádnou důležitost. Snad jen tu, že se dokáží udržet velmi dlouho při životě.

Také výklad severokorejské a jihokorejské ekonomické orientace, kterou autor již v podtitulu názvu páté části vhodně označuje jako „mobilizaci proti motivaci“ (s. 561–672) je doprovázen rozsáhlým souborem statistických údajů dokumentujících charakteristické rozdílnosti obou ekonomických systémů.

Českého čtenáře, informovaného o „korejské krizi“ často jen z druhé, někdy i třetí ruky, zaujme poslední kapitola. Autor se zde velmi podrobně zabývá vlivem politiky Spojených států, Ruska, Číny a Japonska na korejskou vnitřní politiku, zejména však na problém transformace (gjo-če) existujícího režimu a systému v jiný režim a systém. Problém severokorejského nástupnictví nevidí jen jako Kim-Kim model, ale mnohem šfeji. Hledá racionální důvody severokorejského nepotismu a zabývá se i různými dezinformačními „scénáři“, které jsou od začátku osmdesátých let na Korejském poloostrově známé. Za významného činitele jakékoli změny považuje „přezbrojení“ tohoto poloostrova, jež je sice jen relativní, ale právě proto působí jako významný psychopolitický faktor.

V této souvislosti si připomeňme, jakou roli např. sehrála dnes již téměř čtyři roky stará a na jaře 1994 publikovaná zpráva CIA o absolutní převaze severokorejských konvenčních zbraní, která nedostatečně zdůrazňovala rozdílnost v kvalitě a účinnosti zbraní i bojových jednotek. Autor recenzované knihy mj. ukazuje na přehledu vojenských výdajů, že v letech 1981–1990 byl růst vojenských výdajů na severu a jihu srovnatelný, ale objem byl na jihu

téměř čtyřikrát větší (např. v roce 1990 sever: 2 mil. \$; jih: 7,8 mil. \$). Z těchto údajů a při znalosti efektivnosti jihokorejské ekonomiky lze snadno odvodit výsledek možné vnitro-korejské konfrontace.

Zmínil jsem se zde jen o nejzávažnějších problémech, jimiž se autor recenzované publikace zabývá. Svůj význam mají rovněž jeho zamyšlení nad demografickými údaji, nad informacemi o investicích do vzdělání, které jsou zde tradičně chápány jako investice do obnovy zdrojů a mají v uvažování zákonodárců i exekutivy téměř srovnatelnou hodnotu s investicemi do zbrojního průmyslu.

Za největší přednost recenzované práce považuji přísné dodržování komparativní metody bádání, zejména v době, která svádí k snadným prorocstvím a k předčasným závěrům. Z autorových názorů je možné odvodit kritický obdiv k režimu generála Paka, který znamenal zásadní obrat v jihokorejské ekonomice i politice, a objektivní kritiku severokorejského autoritativního režimu. Zejména věcná analýza severokorejského „státostranictví“ svědčí o intenzitě příprav na řešení problému rozdělené Koreje, ale také o důkladné znalosti jihokorejského politického systému, jenž ještě nemusí být demokratický, i když se opírá o prosperující ekonomiku.

Na závěr bych chtěl uvést to nejnepříjemnější: kniha je příliš drahá, téměř 80 \$ je pro českého badatele i českou knihovnu přece jen trochu mnoho.

Zdeněk Zbořil